

Δημοκρατία : Ο Θεός που απέτυχε :
Οικονομική και πολιτική ανάλυση της Μοναρχίας, της Δημοκρατίας
και της Φυσικής Τάξης

του Χανς – Χέρμαν Χόππε

Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος υπήρξε ένα από τα σπουδαιότερα σημεία καμπής στη σύγχρονη ιστορία. Με το τέλος του η μετάβαση ολόκληρου του Δυτικού κόσμου από τη μοναρχική εξουσία και τους κυρίαρχους βασιλείς στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία και τον κυρίαρχο λαό που ξεκίνησε με τη Γαλλική Επανάσταση είχε ολοκληρωθεί. Μέχρι το 1914, μόνο τρεις δημοκρατίες υπήρχαν στην Ευρώπη – η Γαλλία, η Ελβετία και μετά το 1911, η Πορτογαλία· και από τις μεγάλες Ευρωπαϊκές μοναρχίες μόνο το Ηνωμένο Βασίλειο είχε εκλεγμένο κοινοβούλιο. Μόλις τέσσερα χρόνια αργότερα, αφού οι Ηνωμένες Πολιτείες εισήλθαν στον Ευρωπαϊκό πόλεμο και έκριναν αποφασιστικά την έκβασή του, όλες οι μοναρχίες εξαφανίστηκαν, και η Ευρώπη μαζί με τον υπόλοιπο κόσμο εισήλθε στην εποχή της δημοκρατίας.

Στην Ευρώπη, οι ηττημένοι στρατιωτικά Ρωμανώφ, Χοεντσόλερν και Αψβούργοι έπρεπε είτε να εγκαταλείψουν το θρόνο είτε να παραιτηθούν, και η Ρωσία, η Γερμανία και η Αυστρία έγιναν δημοκρατικά κράτη με καθολικό –για άνδρες και γυναίκες– δικαίωμα ψήφου και κοινοβουλευτικό πολίτευμα. Κατά τον ίδιο τρόπο, όλα τα νεοϊδρυθέντα διάδοχα κράτη με μόνη εξαίρεση τη Γιουγκοσλαβία υιοθέτησαν δημοκρατικά συντάγματα. Στην Τουρκία και την Ελλάδα, οι μοναρχίες ανατράπηκαν. Ακόμα και εκεί που οι μοναρχίες διατηρήθηκαν ονομαστικά, όπως στη Μεγάλη Βρετανία, την Ιταλία, την Ισπανία, το Βέλγιο, την Ολλανδία και τις Σκανδιναβικές Χώρες, οι μονάρχες δεν εξασκούσαν πλέον καμία εκτελεστική εξουσία. Το καθολικό δικαίωμα ψήφου των ενηλίκων πολιτών εισήχθη, και όλη η κυβερνητική εξουσία παραχωρήθηκε στα κοινοβούλια και τους «δημόσιους» αξιωματούχους.

Ο παγκόσμιος ιστορικός μετασχηματισμός από το παλαιό καθεστώς της βασιλικής ή πριγκιπικής εξουσίας στη νέα δημοκρατική εποχή με λαϊκά εκλεγμένους ηγέτες μπορεί να χαρακτηριστεί ως η μετάβαση από την Αυστρία και την Αυστριακή μέθοδο στην Αμερική και την Αμερικανική μέθοδο. Αυτό αληθεύει για διάφορους λόγους. Κατ' αρχήν, η Αυστρία ξεκίνησε τον πόλεμο, και η Αμερική τον οδήγησε στο τέλος. Η Αυστρία έχασε, και η Αμερική νίκησε. Η Αυστρία κυβερνιόταν από ένα μονάρχη – τον Αυτοκράτορα Φραγκίσκο Ιωσήφ– και η Αμερική από ένα δημοκρατικά εκλεγμένο Πρόεδρο – τον Καθηγητή Γούντροου Ουίλσον. Σημαντικότερο είναι, ωστόσο, ότι ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος δεν ήταν ένας παραδοσιακός πόλεμος που διεξήχθη για περιορισμένους

εδαφικούς στόχους, μα ένας ιδεολογικός πόλεμος· και η Αυστρία και η Αμερική αντίστοιχα ήταν (και υπολογίζονταν ως τέτοιες από τις αντιμαχόμενες πλευρές) οι δύο χώρες που ενσάρκωναν κατά τον πιο ξεκάθαρο τρόπο τις ιδέες που βρίσκονταν σε σύγκρουση¹.

Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος ξεκίνησε σαν μια παραδοσιακή εδαφική διαμάχη. Ωστόσο, με την πρόωπη ανάμιξη και την επίσημη τελικά είσοδο των Ηνωμένων Πολιτειών στον πόλεμο τον Απρίλιο του 1917, ο πόλεμος προσέλαβε μια νέα ιδεολογική διάσταση. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είχαν ιδρυθεί ως μία δημοκρατία, και η δημοκρατική αρχή, εγγενής στην ιδέα της αντιπροσωπευτικής διακυβέρνησης, είχε μόλις πρόσφατα αναδειχθεί νικήτρια μετά τη βάνουση ήττα και καταστροφή της αποσχιστικής Συνομοσπονδίας από τη συγκεντρωτική κυβέρνηση της Ένωσης. Τον καιρό του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, η θριαμβεύτρια ιδεολογία του επεκτατικού δημοκρατισμού είχε βρει την προσωποποίησή της στον τότε Πρόεδρο Ουίλσον. Υπό τη διακυβέρνηση του Ουίλσον, ο Ευρωπαϊκός πόλεμος μετατράπηκε σε ιδεολογική αποστολή – να δημιουργηθεί ένας κόσμος ασφαλής για τη δημοκρατία και ελεύθερος από δυναστικούς ηγέτες. Όταν το Μάρτιο του 1917 ο σύμμαχος των Αμερικάνων Τσάρος Νικόλαος ο Β' αναγκάστηκε να παραιτηθεί και μια δημοκρατική κυβέρνηση εγκαθιδρύθηκε στη Ρωσία υπό τον Κερένσκι, ο Ουίλσον ήταν έξαλλος από χαρά. Με την απομάκρυνση του Τσάρου, ο πόλεμος θα γινόταν επιτέλους μια καθαρά ιδεολογική σύγκρουση: το καλό εναντίον του κακού. Ο Ουίλσον και οι στενότεροι σύμβουλοί του επί της εξωτερικής πολιτικής, ο Τζωρτζ Ντ. Χέρρον και ο Συνταγματάρχης Χάους, αντιπαθούσαν τη Γερμανία του Κάιζερ, την αριστοκρατία και τις στρατιωτικές ελίτ. Αλλά την Αυστρία τη μισούσαν. Σχετικά με τις απόψεις του Ουίλσον και της Αμερικανικής Αριστεράς ο Έρικ φον Κύνελτ-Λεντίν έχει παρατηρήσει, «η Αυστρία ήταν μακράν πιο αμαρτωλή από την Γερμανία. Υπήρχε σε αντινομία με την αρχή του Ματσίνι για τα εθνικά κράτη, είχε κληρονομήσει πολλές παραδόσεις, όπως και σύμβολα από την Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (ο δικέφαλος αετός, κιτρινόμαυρα χρώματα, κλπ.)· η δυναστεία της κάποτε κυβερνούσε την Ισπανία (άλλο ένα μαύρο πρόβατο)· είχε ηγηθεί της Αντι-Μεταρρύθμισης και της Ιεράς Συμμαχίας, είχε πολεμήσει την Ιταλική εθνική επανάσταση, είχε καταπνίξει την ουγγρική εξέγερση του Κοσουτ (για τον οποίο είχε ανεγερθεί μνημείο στη Νέα Υόρκη), και στήριζε ηθικά το μοναρχικό πείραμα στο Μεξικό. Αψβούργοι – μόνο το όνομα τους ανέσυρε μνήμες από το Ρωμαιοκαθολικισμό, την Ισπανική Αρμάδα, την Ιερά Εξέταση, το Μέττερνιχ, τη φυλάκιση του Λαφαγιέτ στο Ολμύτς και του Σίλβιο Πελλίκο στο κάστρο του Μπρυν. Ένα τέτοιο κράτος έπρεπε να συντριβεί, μια τέτοια δυναστεία έπρεπε να αφανιστεί”².

Ως μια ιδεολογικά υποκινούμενη σύγκρουση, ο πόλεμος γρήγορα εκφυλίστηκε σε ολοκληρωτικό πόλεμο. Παντού, ολόκληρη η εθνική

οικονομία επιστρατεύθηκε (πολεμικός σοσιαλισμός),³ και η ιστορικά σεβαστή διάκριση ανάμεσα σε μαχόμενους και αμάχους, στρατιώτες και πολίτες παρακάμφθηκε. Για αυτό το λόγο, ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος είχε ως θύματα σε μεγαλύτερο βαθμό τους αμάχους – θύματα λιμού και ασθeneιών- παρά τους στρατιώτες που σκοτώθηκαν στη μάχη. Επιπλέον, λόγω του ιδεολογικού χαρακτήρα του πολέμου, στο τέλος του καμία συμβιβαστική ειρήνευση αλλά μόνο ολική παράδοση, εξευτελισμός και τιμωρία ήταν δυνατά. Η Γερμανία υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει τη μοναρχία, και η Αλσατία με τη Λορένη επιστράφηκαν στη Γαλλία, όπως πριν το Γαλλο-Πρωσικό πόλεμο του 1870-71. Η νέα Γερμανική δημοκρατία επιβαρύνθηκε με επαχθείς μακροχρόνιες αποζημιώσεις. Η Γερμανία αποστρατιωτικοποιήθηκε, το Γερμανικό Ζάαρ κατελήφθη από τους Γάλλους, και στην Ανατολή μεγάλες επαρχίες έπρεπε να παραχωρηθούν στην Πολωνία (Δυτική Πρωσία και Σιλεσία). Ωστόσο, η Γερμανία δεν εξανδραποδίστηκε ούτε καταστράφηκε. Ο Ουίλσον επεφύλασσε αυτή τη μοίρα για την Αυστρία. Με την εκθρόνιση των Αψβούργων ολοκλήρωσε η Αυστροουγγρική Αυτοκρατορία αποσυντέθηκε. Ως κορυφαίο επίτευγμα της εξωτερικής πολιτικής του Ουίλσον, δύο νέα και τεχνητά κράτη: η Τσεχοσλοβακία και η Γιουγκοσλαβία, αποσχίστηκαν από την πάλαι ποτέ αυτοκρατορία. Η ίδια η Αυστρία, για αιώνες μία από τις Μεγάλες Δυνάμεις της Ευρώπης, περιορίστηκε στο μέγεθος μιας μικρής γερμανόφωνης πατρίδας· και ως μία ακόμη υποθήκη του Ουίλσον, η μικροσκοπική Αυστρία εξαναγκάστηκε να παραχωρήσει την αμιγώς γερμανική επαρχία της Νότιας Τυρολίας – που εκτείνεται ως το πέρασμα του Μπρέννερ- στην Ιταλία.

Από το 1918 η Αυστρία έχει εξαφανιστεί από το χάρτη της διεθνούς πολιτικής. Αντιθέτως, οι Ηνωμένες Πολιτείες ανεδύθησαν ως η νέα παγκόσμια ηγετική δύναμη. Η εποχή της Αμερικής – η *raja Americana* – είχε ξεκινήσει. Η αρχή της δημοκρατικής διακυβέρνησης είχε θριαμβεύσει. Επρόκειτο να θριαμβεύσει εκ νέου μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, και ακόμη μία φορά, ή τουλάχιστον έτσι φαινόταν, μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Αυτοκρατορίας στα τέλη της δεκαετίας του '80 και τις αρχές της δεκαετίας του '90. Σύμφωνα με κάποιους σύγχρονους παρατηρητές, το «Τέλος της Ιστορίας» έχει φτάσει. Η Αμερικάνικη ιδέα της καθολικής και οικουμενικής δημοκρατίας έχει επιτέλους εκπληρωθεί.⁴

Στο μεταξύ, η Αυστρία των Αψβούργων και η πρωτότυπη προδημοκρατική Αυστριακή εμπειρία προσελάμβανε μόνο ιστορικό ενδιαφέρον. Ασφαλώς, δε συνέβαινε η Αυστρία να μην είχε πετύχει καμία αναγνώριση. Ακόμα και δημοκράτες διανοούμενοι και καλλιτέχνες από κάθε πνευματικό και πολιτιστικό πεδίο δεν μπορούσαν να αγνοήσουν το τεράστιο επίπεδο παραγωγικότητας του Αυστρο-Ουγγρικού και ειδικότερα του Βιεννέζικου πολιτισμού. Πράγματι, ένας κατάλογος

μεγάλων ονομάτων που σχετίζονται με τη Βιέννη στο μεταίχμιο του 19^{ου} με τον 20^ο αιώνα μοιάζει ατελείωτος⁵. Ωστόσο, σπάνια συνδέθηκε συστηματικά αυτή η ογκώδης πνευματική και πολιτιστική παραγωγικότητα με την προδημοκρατική παράδοση της μοναρχίας των Αψβούργων. Αντίθετα, αν δεν αποδίδεται σε απλή σύμπτωση, η παραγωγικότητα του Αυστρο-Βιεννέζικου πολιτισμού παρουσιάζεται, κατά το πολιτικώς ορθόν, ως απόδειξη των θετικών αποτελεσμάτων της συναρρασίας σε μια πολυεθνική και πολυπολιτισμική κοινωνία.⁶

Ωστόσο, στο τέλος του εικοστού αιώνα συγκεντρώνονται αυξανόμενες ενδείξεις ότι το Αμερικάνικο σύστημα, αντί να σημάνει το τέλος της ιστορίας, βρίσκεται σε βαθιά κρίση. Από τα τέλη του 1960 ή τις αρχές του 1970, τα πραγματικά εισοδήματα από μισθούς στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Δυτική Ευρώπη έχουν παραμείνει στάσιμα ή έχουν πέσει κιάλας. Στη Δυτική Ευρώπη συγκεκριμένα, τα ποσοστά ανεργίας σταθερά ανεβαίνουν και σήμερα υπερβαίνουν το 10 τοις εκατό. Το δημόσιο χρέος έχει ανέβει παντού σε αστρονομικά ύψη, σε πολλές περιπτώσεις υπερβαίνοντας το ετήσιο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν μιας χώρας. Παρομοίως, τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης παντού είναι στο χείλος της χρεοκωπίας ή κοντά σε αυτό. Εκτός αυτού, η κατάρρευση της Σοβιετικής Αυτοκρατορίας αντιπροσώπευσε όχι το θρίαμβο της δημοκρατίας όσο τη χρεοκωπία της ιδέας του σοσιαλισμού, και επίσης περιείχε μια καταδίκη του Αμερικανικού (Δυτικού) συστήματος του δημοκρατικού – παρά δικτατορικού- σοσιαλισμού. Επίσης, σε ολόκληρο το Δυτικό Ημισφαίριο εθνικοί, εθνοτικοί και πολιτιστικοί διαχωρισμοί, διαιρέσεις και αποσχιστικά κινήματα βρίσκονται στο απόγειο. Τα πολυπολιτισμικά δημοκρατικά δημιουργήματα του Ουίλσον, η Γιουγκοσλαβία και η Τσεχοσλοβακία, έχουν διαλυθεί. Στις ΗΠΑ, λιγότερο από ένας αιώνας ολοκληρωμένης δημοκρατίας έχει οδηγήσει σε σταθερά αυξανόμενη ηθική αποσύνθεση, αποδόμηση της οικογένειας και της κοινωνίας και πολιτιστική παρακμή με τη μορφή του συνεχώς αυξανόμενου αριθμού διαζυγίων, νόθων παιδιών, εκτρώσεων και εγκλημάτων. Ως αποτέλεσμα μιας διαρκώς διερυνόμενης σειράς νόμων που απαγορεύουν τις διακρίσεις –θετικό δίκαιο- και πολυπολιτισμικών-εξισωτικών μεταναστευτικών πολιτικών, κάθε έκφανση της Αμερικανικής κοινωνίας πλήττεται από τη βίαιη ενσωμάτωση των αλλοδαπών με αποτέλεσμα η κοινωνική σύγκρουση, η φυλετική, εθνοτική και πολιτιστική ένταση και εχθρότητα να έχουν αυξηθεί δραματικά.

Υπό το φως αυτών των απογοητευτικών εμπειριών θεμελιώδεις αμφιβολίες σχετικά με τις αρετές του Αμερικανικού συστήματος έχουν επανέλθει στο προσκήνιο. Τι θα είχε συμβεί, επανέρχεται η ερώτηση, αν σύμφωνα με τις προεκλογικές του υποσχέσεις, ο Γούντροου Ουίλσον είχε κρατήσει την Αμερική έξω από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο; Εκ της αντιγεγονικής της φύσης, η απάντηση σε μια τέτοια ερώτηση δεν μπορεί

να επαληθευθεί ή να διαψευσθεί εμπειρικά. Ωστόσο, αυτό δεν κάνει την ερώτηση ανούσια ή την απάντηση αυθαίρετη. Αντιθέτως, με βάση ένα συγκεκριμένο τρόπο κατανόησης των πραγματικών ιστορικών γεγονότων και των προσώπων που αναμίχθηκαν, η ερώτηση αναφορικά με την πλέον πιθανή εναλλακτική πορεία της ιστορίας μπορεί να απαντηθεί λεπτομερώς και με αρκετή βεβαιότητα.⁷

Αν οι Ηνωμένες Πολιτείες είχαν ακολουθήσει μια αυστηρά μη παρεμβατική εξωτερική πολιτική, είναι πιθανό η ενδο-Ευρωπαϊκή σύγκρουση να είχε λήξει στα τέλη του 1916 ή στις αρχές του 1917, ως αποτέλεσμα διαφόρων ειρηνευτικών πρωτοβουλιών, με πιο αξιοσημείωτη αυτή του Αυστριακού Αυτοκράτορα Καρόλου του Α'. Επιπλέον, ο πόλεμος θα είχε ολοκληρωθεί με μια αμοιβαία αποδεκτή και αξιοπρεπή συμβιβαστική ειρήνευση παρά με τη στρατιωτική επιβολή όπως συνέβη. Ακολούθως, η Αυστρο-Ουγγαρία, η Γερμανία και η Ρωσία θα είχαν παραμείνει παραδοσιακές μοναρχίες αντί να μετατραπούν σε θνησιγενείς δημοκρατίες. Με ένα Ρώσο Τσάρο και ένα Γερμανό και Αυστριακό Κάιζερ στις θέσεις τους, θα ήταν σχεδόν αδύνατον για τους Μπολσεβίκους να καταλάβουν την εξουσία, και σε αντίδραση στην εντεινόμενη κομμουνιστική απειλή στη Δυτική Ευρώπη, για τους Φασίστες και τους Εθνικοσοσιαλιστές να κάνουν το ίδιο στην Ιταλία και τη Γερμανία.⁸ Εκατομμύρια θύματα του κομμουνισμού, του εθνικοσοσιαλισμού και του Β' Παγκοσμίου Πολέμου θα είχαν σωθεί. Η έκταση της κρατικής παρέμβασης και ελέγχου της ιδιωτικής οικονομίας στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Δυτική Ευρώπη δε θα είχαν φτάσει ποτέ τα ύψη που βλέπουμε σήμερα. Και αντί η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (και ακολούθως ο μισός πλανήτης) να πέσει στα χέρια των κομμουνιστών και για περισσότερα από σαράντα χρόνια να λεηλατηθεί, να αποδεκατιστεί και να αποκλειστεί με τη βία από τις Δυτικές αγορές, ολόκληρη η Ευρώπη (και ολόκληρος ο πλανήτης) θα είχαν παραμείνει ενσωματωμένοι οικονομικά (όπως το δέκατο ένατο αιώνα) σε ένα παγκόσμιο σύστημα κατανομής της εργασίας και σύμπραξης. Το βιοτικό επίπεδο παγκοσμίως θα είχε αυξηθεί εξαιρετικά περισσότερο από ό,τι συμβαίνει σήμερα.

Υπό το φως των παραπάνω θεωρητικών υποθέσεων και της πραγματικής πορείας των γεγονότων, το Αμερικάνικο σύστημα και η *raja Americana* φαίνονται – σε αντίθεση με την «επίσημη» ιστορία, η οποία γράφεται πάντα από τους νικητές, δηλαδή από την οπτική των υποστηρικτών της δημοκρατίας – να μην είναι τίποτα λιγότερο από μια ολοκληρωτική καταστροφή· και η Αυστρία των Αψβούργων και η προδημοκρατική εποχή δείχνουν πολύ ελκυστικές.⁹ Σίγουρα, τότε, θα ήταν χρήσιμη μια πιο συστηματική ματιά στον ιστορικό μετασχηματισμό από τη μοναρχία στη δημοκρατία.

Παρόλο που η ιστορία θα παίζει σημαντικό ρόλο, το παρόν δεν είναι, ωστόσο, έργο ενός ιστορικού αλλά ενός οικονομολόγου και

φιλοσόφου. Δεν παρουσιάζω καινούρια ή ανοίκεια στοιχεία. Αντιθέτως, στο βαθμό που προβάλλεται το αίτημα για πρωτοτυπία, η ακόλουθη μελέτη περιέχει καινούριες και ανοίκειες ερμηνείες ευρύτερα γνωστών και αποδεκτών γεγονότων· επιπλέον, είναι η ερμηνεία των γεγονότων, παρά τα γεγονότα καθ' εαυτά, το κεντρικό αντικείμενο του προβληματισμού του επιστήμονα και αυτό που υπόκειται σε διαφωνίες και δημόσιες συζητήσεις. Κάποιος μπορεί π.χ. να συμφωνεί ανεπιφύλακτα πάνω στο γεγονός ότι το 19^ο αιώνα το μέσο βιοτικό επίπεδο, η φορολογία και οι κρατικές παρεμβάσεις στην οικονομία της Αμερικής ήταν σχετικά χαμηλά, ενώ τον 20^ο αιώνα το βιοτικό επίπεδο, οι φόροι και οι παρεμβάσεις είναι υψηλά. Ωστόσο, είναι το βιοτικό επίπεδο τον 20^ο αιώνα υψηλότερο εξαιτίας των υψηλότερων φόρων και των παρεμβάσεων ή παρά τους υψηλότερους φόρους και τις παρεμβάσεις, δηλαδή θα ήταν το βιοτικό επίπεδο ακόμα υψηλότερο αν οι φόροι και οι παρεμβάσεις είχαν παραμείνει εξίσου χαμηλά όπως το 19^ο αιώνα; Με το ίδιο σκεπτικό, κάποιος μπορεί εύκολα να συμφωνήσει ότι το κράτος πρόνοιας και η εγκληματικότητα ήταν χαμηλά τη δεκαετία του '50 και ότι τώρα αμφότερα είναι σχετικά υψηλά. Ωστόσο, η εγκληματικότητα αυξήθηκε εξαιτίας της αύξησης του κράτους πρόνοιας ή παρά μια τέτοια εξέλιξη, με άλλα λόγια έχουν η εγκληματικότητα και η πρόνοια κάποια σχέση μεταξύ τους ή συνδέονται εντελώς συμπτωματικά; Τα γεγονότα δεν παρέχουν καμία απάντηση σε τέτοιες ερωτήσεις, και καμία βελτίωση στη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων δεν μπορεί να αλλάξει αυτό το γεγονός. Τα δεδομένα της ιστορίας είναι λογικά συμβατά με οποιαδήποτε από την αντιτιθέμενες ερμηνείες, και οι ιστορικοί, εφ' όσον είναι απλώς ιστορικοί, δεν έχουν κάποιο τρόπο για να αποφασίσουν υπέρ την μίας ή της άλλης.

Αν κάποιος θέλει να κάνει μια λογική επιλογή μεταξύ τέτοιων συγκρουόμενων και ασυμβίβαστων ερμηνειών, αυτό είναι μονάχα δυνατό αν έχει μια θεωρία στη διάθεσή του, ή τουλάχιστον μια θεωρητική πρόταση, της οποίας η ισχύ να μην εξαρτάται από την ιστορική εμπειρία αλλά να μπορεί να θεμελιωθεί *a priori*, δηλαδή μια και για πάντα μέσω της πνευματικής ενόρασης ή της κατανόησης της φύσης των πραγμάτων. Σε κάποιους κύκλους αυτό το είδος της θεωρίας χαίρει χαμηλής εκτίμησης· και κάποιοι φιλόσοφοι, ειδικά της εμπειρικής-θετικιστικής σχολής, έχουν διακηρύξει ότι μια τέτοια θεωρία είναι εκτός ορίων ή ακόμα και αδύνατη. Η παρούσα δεν είναι φιλοσοφική πραγματεία με σκοπό τη διαπραγμάτευση θεμάτων επιστημολογίας και οντολογίας. Εδώ και στη συνέχεια, δε θέλω να διαψεύσω άμεσα την εμπειρική-θετικιστική θέση ότι δεν υφίσταται *a priori* θεωρία, δηλαδή προτάσεις οι οποίες ισχυρίζονται κάτι σχετικά με την πραγματικότητα και το οποίο μπορεί να επικυρωθεί ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα κάθε μελλοντικής εμπειρίας.¹⁰ Είναι χρήσιμο, ωστόσο, να βεβαιώσω εξ αρχής ότι θεωρώ τη

θέση – και στην πραγματικότητα ολόκληρη το εμπειρικό-θετικιστικό ερευνητικό πρόγραμμα, το οποίο μπορεί να ερμηνευθεί ως το αποτέλεσμα της εφαρμογής των (εξισωτικών) αρχών της δημοκρατίας στη σφαίρα της γνώσης και της έρευνας και έχει γι' αυτό κυριαρχήσει ιδεολογικά κατά τη διάρκεια του μεγαλύτερου μέρους του 20^{ου} αιώνα, - ως θεμελιωδώς λανθασμένη και ολοκληρωτικά ψευδή.¹¹ Εδώ αρκεί να παρουσιάσω μερικά παραδείγματα του τι σημαίνει *a priori* θεωρία – και συγκεκριμένα να παραθέσω μερικά παραδείγματα από τη σφαίρα των κοινωνικών επιστημών – έτσι ώστε να διαλύσω οποιαδήποτε υποψία και να συστήσω τη θεωρητική προσέγγιση μου ως ενστικτωδώς πειστική και σε συμφωνία με την κοινή λογική.¹²

Παραδείγματα του τι εννοώ ως *a priori* θεωρία είναι: Κανένα υλικό αντικείμενο δεν μπορεί να είναι σε δύο τοποθεσίες ταυτόχρονα. Δύο αντικείμενα δεν μπορούν να καταλαμβάνουν την ίδια τοποθεσία. Μια ευθεία γραμμή είναι η συντομότερη γραμμή μεταξύ δύο σημείων. Δύο ευθείες γραμμές δεν περικλείουν ένα χώρο. Οποιοδήποτε αντικείμενο είναι κόκκινο σε όλη του την έκταση δεν μπορεί να είναι πράσινο (μπλε, κίτρινο κλπ.) σε όλη του την έκταση. Οποιοδήποτε αντικείμενο έχει χρώμα έχει και διαστάσεις. Οποιοδήποτε αντικείμενο έχει σχήμα έχει και μέγεθος. Αν το Α είναι μέρος του Β και το Β είναι μέρος του Γ, τότε το Α είναι μέρος του Γ. $4=3+1$. $6=2(3-3)$. Αβάσιμα, οι εμπειρικοί θα υποβιάσουν τέτοιες προτάσεις σε απλές γλωσσικές-συντακτικές συμβάσεις χωρίς εμπειρικό περιεχόμενο, δηλαδή «άδειες» ταυτολογίες. Σε αντίθεση με αυτή την άποψη και σε συμφωνία με την κοινή λογική, εγώ καταλαβαίνω τις ίδιες προτάσεις ως ισχυρισμούς για κάποιες απλές μα θεμελιώδεις αλήθειες σχετικά με τη δομή της πραγματικότητας. Και σε συμφωνία με την κοινή λογική, επίσης, θα θεωρούσα κάποιον που προσπαθεί να «ελέγξει» τέτοιες προτάσεις, ή που αναφέρει «γεγονότα» που αντιπαρατίθενται ή αποκλίνουν από αυτές, ως συγκεχυμένο. Μια *a priori* θεωρία επικυρώνει και διορθώνει την εμπειρία (και η λογική υπερισχύει της παρατήρησης), και όχι αντιστρόφως.

Πιο σημαντικό είναι ότι παραδείγματα της *a priori* θεωρίας υπάρχουν και στις κοινωνικές επιστήμες, συγκεκριμένα στο χώρο της πολιτικής οικονομίας και φιλοσοφίας: Η ανθρώπινη δράση είναι η σκόπιμη επιδίωξη επιθυμητών στόχων του δρώντος με περιορισμένα μέσα. Κανείς δεν μπορεί σκόπιμα να μην δράσει. Κάθε δράση στοχεύει στη βελτίωση της υποκειμενικής ευημερίας του δρώντος. Μια μεγαλύτερη ποσότητα ενός αγαθού έχει μεγαλύτερη αξία από μία μικρότερη ποσότητα του ίδιου αγαθού. Η ικανοποίηση νωρίτερα προτιμάται από την ικανοποίηση αργότερα. Η παραγωγή πρέπει να προηγείται της κατανάλωσης. Ότι καταναλώνεται τώρα δεν μπορεί να καταναλωθεί ξανά στο μέλλον. Αν η τιμή ενός αγαθού μειωθεί, είτε η ίδια ποσότητα είτε μεγαλύτερη θα αγοραστεί σε σχέση με πριν. Τιμές καθορισμένες

χαμηλότερα από τις τιμές που εκκαθαρίζουν την αγορά θα οδηγήσουν σε διαρκείς ελλείψεις. Χωρίς ιδιωτική ιδιοκτησία των συντελεστών της παραγωγής δεν μπορούν να υπάρξουν τιμές των συντελεστών, και χωρίς τιμές συντελεστών δεν μπορεί να υπάρξει υπολογισμός του κόστους. Οι φόροι είναι ένα βάρος πάνω στους παραγωγούς και/ή τους ιδιοκτήτες περιουσίας και μειώνουν την παραγωγή και/ή την περιουσία σε επίπεδα χαμηλότερα από ό,τι θα ήταν διαφορετικά. Διαπροσωπική διαμάχη είναι δυνατή μόνο εφ' όσον τα αγαθά είναι περιορισμένα. Κανένα πράγμα ή μέρος ενός πράγματος δεν μπορεί να είναι αποκλειστική κυριότητα περισσότερων από ενός ατόμων ταυτόχρονα. Η δημοκρατία (κανόνας της πλειοψηφίας) είναι ασυμβίβαστη με την ιδιωτική ιδιοκτησία (ιδιοκτησία και κυριαρχία του ατόμου). Καμία μορφή φορολογίας δεν μπορεί να είναι ομοιόμορφη (ίση), αλλά κάθε φορολογία περιλαμβάνει τη δημιουργία δύο διακριτών και άνισων τάξεων, των φορολογούμενων έναντι των καταναλωτών φόρων. Η ιδιοκτησία και οι τίτλοι ιδιοκτησίας είναι διακριτές οντότητες, και μια αύξηση στους τελευταίους χωρίς αντίστοιχη αύξηση στην πρώτη δεν αυξάνει τον κοινωνικό πλούτο αλλά οδηγεί σε αναδιανομή του υπάρχοντος πλούτου.

Για έναν εμπειρικιστή, προτάσεις σαν κι αυτές πρέπει να ερμηνευθούν είτε ως μη εκφράζουσες οτιδήποτε το εμπειρικό, όντας απλές λεκτικές συμβάσεις, ή ως διηλεκώς ελέγξιμες και αβέβαιες υποθέσεις. Για μας, όπως και για την κοινή λογική, δεν είναι τίποτα από τα δύο. Στην πραγματικότητα, φαίνεται εντελώς υποκριτικό το να περιγράφεις αυτές τις προτάσεις σαν να μην έχουν κανένα εμπειρικό περιεχόμενο. Ξεκάθαρα, διατυπώνουν κάτι σχετικό με «πραγματικά» αντικείμενα και συμβάντα! Και φαίνεται παρομοίως υποκριτικό να θεωρούνται αυτές οι προτάσεις ως υποθέσεις. Υποθετικές προτάσεις, όπως γίνονται κοινώς κατανοητές, είναι δηλώσεις του τύπου: Τα παιδιά προτιμούν τα McDonald's σε σχέση με τα Burger King. Ο λόγος της δαπάνης βοδινού σε σχέση με χοιρινό στον κόσμο είναι 2 προς 1. Οι Γερμανοί προτιμούν την Ισπανία σε σχέση με την Ελλάδα ως προορισμό διακοπών. Μεγαλύτερη σε διάρκεια φοίτηση σε δημόσια σχολεία θα οδηγήσει σε υψηλότερους μισθούς. Ο όγκος των αγορών λίγο πριν τα Χριστούγεννα υπερβαίνει ελαφρώς αυτόν μετά τα Χριστούγεννα. Οι Καθολικοί ψηφίζουν κυρίως «Δημοκρατικούς». Οι Γιαπωνέζοι αποταμιεύουν το ένα τέταρτο του διαθέσιμου εισοδήματός τους. Οι Γερμανοί πίνουν περισσότερη μπίρα από τους Γάλλους. Οι Ηνωμένες Πολιτείες παράγουν περισσότερους υπολογιστές από οποιαδήποτε άλλη χώρα. Οι περισσότεροι κάτοικοι των ΗΠΑ είναι λευκοί και Ευρωπαϊκής προέλευσης. Προτάσεις σαν αυτές απαιτούν τη συλλογή ιστορικών δεδομένων για να επικυρωθούν. Και πρέπει συνεχώς να επανεκτιμώνται, γιατί οι ισχυριζόμενες σχέσεις δεν είναι αναγκαίες (αλλά «συγκυριακές»)- αυτό συμβαίνει γιατί δεν υπάρχει κάτι εγγενώς αδύνατο, ασύλληπτο, ή

απλά λάθος στο να υποθέσουμε ακριβώς το αντίθετο από τα παραπάνω: π.χ. ότι τα παιδιά προτιμούν τα Burger King σε σχέση με τα McDonald's, ότι οι Γερμανοί της Ελλάδα από την Ισπανία, κλπ.. Αυτό, ωστόσο, δεν ισχύει για τα πρώτα, τις θεωρητικές προτάσεις. Το να αρνηθείς αυτές τις προτάσεις και να υποθέσεις, για παράδειγμα, ότι μια μικρότερη ποσότητα ενός αγαθού είναι προτιμότερη από μια μεγαλύτερη ποσότητα του ίδιου αγαθού, ότι αυτό που καταναλώνεται τώρα μπορεί να καταναλωθεί ξανά στο μέλλον, ότι ο υπολογισμός του κόστους μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τιμές συντελεστών φαίνεται παράλογο· και οποιοσδήποτε ασχολείται με «εμπειρική έρευνα» και «έλεγχους» για να προσδιορίσει ποια μεταξύ δύο αντιτιθέμενων προτάσεων όπως αυτές ισχύει ή δεν ισχύει πρέπει να είναι είτε ανόητος είτε απατεώνας.

Σύμφωνα με την προσέγγιση που υιοθετείται εδώ, θεωρητικές προτάσεις όπως αυτές που μόλις παρέθεσα γίνονται αποδεκτές για αυτό που εμφανώς είναι: δηλώσεις για αναγκαία γεγονότα και σχέσεις. Ως τέτοιες, μπορούν να απεικονιστούν σε ιστορικά δεδομένα, αλλά τα ιστορικά δεδομένα δεν μπορούν να τις επαληθεύσουν ούτε να τις αναιρέσουν.¹³ Αντιθέτως. Ακόμα και αν η ιστορική εμπειρία είναι απαραίτητη για την αρχική αντίληψη μιας θεωρητικής ενόρασης, αυτή η ενόραση αφορά γεγονότα και σχέσεις που εκτείνονται και υπερβαίνουν λογικά κάθε συγκεκριμένη ιστορική εμπειρία. Ως εκ τούτου, εφ' όσον μια θεωρητική ενόραση έχει γίνει αντιληπτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως ένα σταθερό και μόνιμο πρότυπο «κριτικής», δηλαδή για το σκοπό της διόρθωσης, αναθεώρησης και απόρριψης, όπως και αποδοχής ιστορικών περιγραφών και ερμηνειών. Για παράδειγμα, βάσει θεωρητικής ενόρασης πρέπει να θεωρείται αδύνατο ότι υψηλότεροι φόροι και παρεμβάσεις είναι η αιτία του υψηλότερου βιοτικού επιπέδου. Το βιοτικό επίπεδο μπορεί μονάχα να είναι υψηλότερο παρά τους υψηλότερους φόρους και τις παρεμβάσεις. Παρομοίως, η θεωρητική ενόραση μπορεί να απορρίψει περιγραφές όπως ότι η αυξημένη κατανάλωση οδήγησε σε μεγαλύτερη παραγωγή (οικονομική μεγέθυνση), ότι τιμές κάτω από αυτές που εκκαθαρίζουν τις αγορές (πλαφόν) είχαν ως αποτέλεσμα απούλητα πλεονάσματα αγαθών, ή ότι η έλλειψη δημοκρατίας ήταν υπεύθυνη για την οικονομική δυσλειτουργία του σοσιαλισμού ως ασυναρτησίες. Από τη θεωρία, μόνο η αυξημένη αποταμίευση και η συσσώρευση κεφαλαίου και/ή άνοδος της παραγωγικότητας μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένη παραγωγή., μόνο εγγυημένες τιμές πάνω από αυτές που εκκαθαρίζουν τις αγορές (κατώτατες τιμές) μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα διαρκή πλεονάσματα, και μόνο η απουσία ιδιωτικής ιδιοκτησίας είναι υπεύθυνη για το οικονομικό χάλι του σοσιαλισμού. Και να επαναλάβω, καμία από αυτές τις προτάσεις δεν απαιτεί εμπειρική μελέτη ή έλεγχο. Το να τις μελετήσεις ή να τις ελέγξεις είναι σημάδι σύγχυσης.

Όταν σημείωσα παραπάνω ότι αυτό δεν είναι το έργο ενός ιστορικού αλλά ενός οικονομολόγου και φιλοσόφου, προφανώς δεν πίστευα ότι επρόκειτο για μειονέκτημα. Ακριβώς το αντίθετο. Όπως υπέδειξα, οι καθ' αυτό ιστορικοί δεν μπορούν με κάποιο λογικό τρόπο να αποφασίσουν ανάμεσα σε ασυμβίβαστες ερμηνείες των ίδιων δεδομένων ή ακολουθιών γεγονότων· συνεπώς, δεν μπορούν να παράσχουν απαντήσεις σε πολύ σημαντικά κοινωνικά ερωτήματα. Το βασικό πλεονέκτημα ενός οικονομολόγου και φιλοσόφου σε σύγκριση με έναν απλό ιστορικό (και τα οφέλη που μπορούν να αποκτηθούν από τη μελέτη της πολιτικής οικονομίας και φιλοσοφίας από τον ιστορικό) είναι η γνώση της καθαρής – *a priori* – κοινωνικής θεωρίας, η οποία του επιτρέπει να αποφύγει διαφορετικά αναπόφευκτα σφάλματα στην ερμηνεία μιας ακολουθίας πολύπλοκων ιστορικών δεδομένων και να παρουσιάσει μια θεωρητικά διορθωμένη ή «ανασκευασμένη» και αποφασιστικά κριτική ή «αναθεωρητική» περιγραφή της ιστορίας.

Βασισμένος και κινητοποιημένος από θεμελιώδεις θεωρητικές ενοράσεις από αμφότερες, πολιτική οικονομία και πολιτική φιλοσοφία (ηθική), στην παρούσα μελέτη προτείνω την αναθεώρηση τριών κεντρικών – στην πραγματικότητα σχεδόν μυθικών- πεποιθήσεων και ερμηνειών σχετικά με τη σύγχρονη ιστορία.

Σύμφωνα με στοιχειώδεις θεωρητικές ενοράσεις σχετικά με τη φύση της ιδιωτικής ιδιοκτησίας και κυριότητας έναντι της «δημόσιας» ιδιοκτησίας και διοίκησης και των επιχειρήσεων έναντι των κυβερνήσεων (ή κρατών), προτείνω πρώτα μια αναθεώρηση της επικρατούσας αντίληψης των παραδοσιακών κληρονομικών μοναρχιών και παρέχω στη θέση της μια παράδοξα ευνοϊκή ερμηνεία της μοναρχίας και της μοναρχικής εμπειρίας. Εν συντομία, η μοναρχική κυβέρνηση ανασκευάζεται θεωρητικά ως ιδιωτική κυβέρνηση, η οποία ακολουθώς εξηγείται ότι προωθεί το μελλοντικό προσανατολισμό και φροντίζει για την αξία του κεφαλαίου και τον οικονομικό υπολογισμό από τη μεριά του κυβερνήτη. Δεύτερον, το ίδιο παράδοξα αλλά με την ίδια θεωρητική συλλογιστική, η δημοκρατία και η δημοκρατική εμπειρία ορίζονται κάτω από ένα ασυνήθιστα δυσμενές πρίσμα. Η δημοκρατική κυβέρνηση ανασκευάζεται ως δημόσια κυβέρνηση, η οποία όπως εξηγείται προσανατολίζεται στο παρόν και οδηγεί στην περιφρόνηση ή παραμέληση των κεφαλαιουχικών αξιών από τους κυβερνήτες, με αποτέλεσμα η μετάβαση από τη μοναρχία προς τη δημοκρατία να ερμηνεύεται αντίστοιχα ως πολιτιστική παρακμή.

Ακόμα πιο θεμελιώδης και ανορθόδοξη είναι η προτεινόμενη τρίτη αναθεώρηση.

Παρά τη συγκριτικά ευνοϊκή περιγραφή της μοναρχίας, δεν είμαι φιλομοναρχικός και το παρόν δεν είναι μια υπεράσπιση της μοναρχίας. Αντίθετα, η θέση που λαμβάνεται σχετικά με τη μοναρχία είναι η εξής:

Αν πρέπει να υπάρχει κράτος, που ορίζεται ως ένας παράγοντας που εξασκεί καταναγκαστικό εδαφικό μονοπώλιο στην έκδοση τελικών αποφάσεων (δικαιοδοσία) και τη φορολογία, τότε είναι οικονομικά και ηθικά προτιμότερη η επιλογή της μοναρχίας σε σχέση με τη δημοκρατία. Αλλά αυτό αφήνει αναπάντητο το ερώτημα αν ένα κράτος είναι απαραίτητο, δηλαδή αν υπάρχει εναλλακτική λύση σε σχέση και με τις δύο, μοναρχία και δημοκρατία. Η ιστορία ακόμη μια φορά δεν μπορεί να παράσχει απάντηση σε αυτό το ερώτημα. Εξ ορισμού, δεν μπορεί να υπάρξει «εμπειρία» αντιγεγονικών υποθέσεων και εναλλακτικών και το μόνο που βρίσκει κανείς στη σύγχρονη ιστορία, τουλάχιστον όσον αφορά στον ανεπτυγμένο Δυτικό κόσμο, είναι η ιστορία του κράτους και του κρατισμού. Μόνο η θεωρία μπορεί ξανά να παράσχει μία απάντηση, γιατί οι θεωρητικές προτάσεις, όπως έχει ήδη εξηγηθεί, αφορούν αναγκαία γεγονότα και σχέσεις και αντιστοίχως, όπως μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να απορρίψουμε συγκεκριμένες ιστορικές περιγραφές και ερμηνείες ως λάθος ή αδύνατες, έτσι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να ορίσουμε κάποια άλλα πράγματα όσο πιο δημιουργικά μπορούμε, ακόμα και αν τέτοια πράγματα ποτέ δε έγιναν γνωστά ή δοκιμάστηκαν.

Σε πλήρη αντίθεση με την ορθόδοξη άποψη πάνω στο ζήτημα, λοιπόν, η στοιχειώδης κοινωνική θεωρία υποδεικνύει, και θα εξηγηθεί πώς ακριβώς, ότι κανένα κράτος όπως το ορίσαμε δε δικαιολογείται, είτε από οικονομικής είτε από ηθικής απόψεως. Αντίθετα, κάθε κράτος, ανεξάρτητα από το σύνταγμά του, είναι οικονομικά και ηθικά ατελές. Κάθε μονοπωλητής, συμπεριλαμβανομένου του ανώτατου άρχοντα, είναι «κακός» από την άποψη του καταναλωτή. Το μονοπώλιο γίνεται εδώ κατανοητό με την κλασική του σημασία, ως απουσία ελεύθερης εισόδου σε μια συγκεκριμένη γραμμή της παραγωγής: μόνο ένας συντελεστής, ο Α, μπορεί να παραγάγει το χ. Κάθε τέτοιος μονοπωλητής είναι «κακός» για τους καταναλωτές γιατί, προστατευμένος από δυνητικούς ανταγωνιστές σε αυτή τη γραμμή της παραγωγής, η τιμή του προϊόντος του θα είναι υψηλότερη και η τιμή χαμηλότερη από ό,τι διαφορετικά. Ακόμα, κανένας δε θα συμφωνούσε σε μια πρόνοια που θα επέτρεπε στο μονοπωλητή της δικαιοδοσίας, δηλαδή στον τελικό κριτή και δικαστή σε κάθε περίπτωση διαπροσωπικής σύγκρουσης, να αποφασίζει μονομερώς (χωρίς τη συγκατάθεση καθενός εμπλεκόμενου) την τιμή που κάποιος πρέπει να πληρώσει για τις υπηρεσίες του. Η εξουσία να φορολογεί, δηλαδή, είναι ηθικά απαράδεκτη. Πράγματι, ένας μονοπωλητής της δικαιοδοσίας εξοπλισμένος με τη δύναμη να φορολογεί δεν παράγει μόνο λιγότερη και χαμηλότερης ποιότητας δικαιοσύνη, αλλά θα παράγει ολοένα και περισσότερα «κακά», δηλαδή αδικία και επιθετικότητα. Έτσι, η επιλογή ανάμεσα σε μοναρχία και δημοκρατία αφορά μια επιλογή ανάμεσα σε δύο ατελή κοινωνικά συστήματα. Στην

πραγματικότητα, η σύγχρονη ιστορία μας παρέχει πλούσια εικονογράφηση των οικονομικών και ηθικών ατελειών όλων των κρατών, είτε μοναρχικών είτε δημοκρατικών.

Επιπλέον, η ίδια κοινωνική θεωρία καταδεικνύει τη δυνατότητα μιας εναλλακτικής κοινωνικής τάξης, ελεύθερης από τις οικονομικές και ηθικές ατέλειες της μοναρχίας και της δημοκρατίας (όπως και κάθε άλλης μορφής κράτους). Ο όρος που υιοθετείται εδώ για αυτό το κοινωνικό σύστημα ελεύθερο από το μονοπώλιο και τη φορολογία είναι η «φυσική τάξη». Διαφορετικά ονόματα που χρησιμοποιούνται αλλού ή από άλλους για να αναφερθούν στο ίδιο πράγμα είναι μεταξύ άλλων «διατεταγμένη αναρχία», «αναρχισμός της ιδιωτικής ιδιοκτησίας», «αυτοκυβέρνηση», «κοινωνία του ιδιωτικού δικαίου» και «αμιγής καπιταλισμός».

Πάνω και πέρα από τη μοναρχία και τη δημοκρατία, το παρόν αναφέρεται στη «λογική» της φυσικής τάξης, όπου κάθε οικονομικός πόρος αποτελεί ιδιωτική ιδιοκτησία, όπου κάθε επιχείρηση χρηματοδοτείται εθελοντικά από πελάτες και ιδιώτες δωρητές και όπου η είσοδος σε κάθε γραμμή της παραγωγής, συμπεριλαμβανομένων αυτών της δικαιοσύνης, της αστυνομίας και της άμυνας, είναι ελεύθερη. Είναι σε αντίστιξη με τη φυσική τάξη που τα οικονομικά και ηθικά σφάλματα της μοναρχίας γίνονται ανάγλυφα. Υπό το φως της φυσικής τάξης τα ακόμα μεγαλύτερα σφάλματα της δημοκρατίας γίνονται αντιληπτά ως πολιτιστική παρακμή. Και είναι εξαιτίας της λογικής υπόστασης της φυσικής τάξης ως η θεωρητική απάντηση στο θεμελιώδες πρόβλημα της κοινωνικής τάξης – του πώς να προστατευθεί η ελευθερία, η ιδιοκτησία και η αναζήτηση της ευτυχίας – που το παρόν επίσης περιέχει εκτεταμένες συζητήσεις στρατηγικών ζητημάτων και προβληματισμών, δηλαδή σχετικά με τις απαιτήσεις της κοινωνικής αλλαγής και συγκεκριμένα του ριζικού μετασχηματισμού από τη δημοκρατία στη φυσική τάξη.

Ανεξάρτητα από τις ανορθόδοξες ερμηνείες και συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η παρούσα μελέτη, οι θεωρίες και τα θεωρήματα που χρησιμοποιούνται δεν είναι ούτε καινούρια ούτε ανορθόδοξα. Πράγματι, αν κάποιος υποθέσει, όπως εγώ, ότι υπάρχουν *a priori* κοινωνική θεωρία και θεωρήματα, τότε πρέπει να αναμένει ότι το μεγαλύτερο μέρος αυτής της γνώσης είναι παλιό και ότι η θεωρητική πρόοδος είναι επίπονα αργή. Έτσι φαίνεται να έχουν τα πράγματα. Συνεπώς, ακόμα και αν τα συμπεράσματά μου μπορεί να δείχνουν ριζοσπαστικά ή ακραία, ως θεωρητικός είμαι κατηγορηματικά συντηρητικός. Τοποθετώ τον εαυτό μου στην πνευματική παράδοση που εκτείνεται τουλάχιστον ως τους Ισπανούς Σχολαστικούς του 16^{ου} αιώνα και έχει βρει την πλέον ξεκάθαρη σύγχρονη έκφραση της στην αποκαλούμενη Αυστριακή Σχολή των Οικονομικών: η παράδοση της καθαρής κοινωνικής θεωρίας όπως εκπροσωπείται πριν από όλους από

τους Καρλ Μένγκερ (Carl Menger), Όιγκεν φον Μπεμ-Μπαβέρκ (Eugen von Boehm-Bawerk), Λούντβιχ φον Μίτζες (Ludwig von Mises) και Μάρει Ν. Ρόθμπαρντ (Murray N. Rothbard).¹⁴

Εξ αρχής, σημείωσα ότι η Αυστρία των Αψβούργων και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής είναι οι χώρες που συνδέονται στενότερα με το παλιό μοναρχικό καθεστώς και τη νέα και σύγχρονη δημοκρατική εποχή, αντίστοιχα. Εδώ συναντάμε την Αυστρία των Αψβούργων ξανά και ανακαλύπτουμε ακόμα ένα λόγο γιατί η παρούσα μελέτη μπορεί επίσης να ονομαστεί *Η Αυστριακή Αποψη για την Αμερικανική Εποχή*. Η Αυστριακή σχολή των οικονομικών συγκαταλέγεται μεταξύ των πλέον διακεκριμένων ανάμεσα σε πολλές πνευματικές και καλλιτεχνικές παραδόσεις που έχουν τις ρίζες τους στην Αυστρία προ του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Ως ένα από τα πολλά επακόλουθα της διάλυσης της Αυτοκρατορίας των Αψβούργων, ωστόσο, η τρίτη γενιά της σχολής, με ηγέτη το Λούντβιχ φον Μίτζες, ξεριζώθηκε από την Αυστρία και την Ευρωπαϊκή ήπειρο και, με τη μετανάστευση του Μίτζες στην πόλη της Νέας Υόρκης το 1940, εξήχθη στη Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Και θα ήταν στην Αμερική που η Αυστριακή κοινωνική θεωρία ρίζωσε πιο βαθιά, κάτι που οφείλεται στο έργο του πιο διαπρεπούς Αμερικανού μαθητή του Μίτζες, του Μάρει Ρόθμπαρντ.

Η παρούσα εργασία γράφτηκε από την πλεονεκτική θέση της σύγχρονης Αυστριακής κοινωνικής θεωρίας. Σε όλο το κείμενο, η επιρροή του Λούντβιχ φον Μίτζες και ακόμα περισσότερο του Μάρει Ρόθμπαρντ είναι καταφανής. Τα στοιχειώδη θεωρήματα πολιτικής οικονομίας και φιλοσοφίας, τα οποία χρησιμοποιούνται εδώ με σκοπό την ανασκευή της ιστορίας και την πρόταση για μια δημιουργική εναλλακτική στη δημοκρατία έχουν λάβει της πιο εξονυχιστικής μεταχείρισης στα κύρια θεωρητικά έργα των Μίτζες και Ρόθμπαρντ.¹⁵ Επίσης, πολλά από τα θέματα που πραγματεύομαι στο παρόν έχουν επίσης αντιμετωπιστεί σε πολλές εφαρμοσμένες εργασίες τους. Επιπλέον, το παρόν συμμαρύνεται με το Μίτζες και κυρίως με το Ρόθμπαρντ μια θεμελιακή και στιβαρή αντικρατική θέση, θέση υπέρ της ιδιωτικής ιδιοκτησίας και της ελεύθερης οικονομίας.

Παρά ταύτα, η παρούσα μπορεί να αναγνωριστεί ως πρωτότυπη από δύο απόψεις. Από τη μια, παρέχεται μια πιο εμβριθής κατανόηση της σύγχρονης πολιτικής ιστορίας. Στα εφαρμοσμένα έργα τους, ο Μίτζες και ο Ρόθμπαρντ πραγματεύθηκαν τα περισσότερα από τα βασικά οικονομικά και πολιτικά ζητήματα και γεγονότα του 20^{ου} αιώνα: σοσιαλισμός έναντι καπιταλισμού, μονοπώλιο έναντι ανταγωνισμού, ιδιωτική έναντι δημόσιας ιδιοκτησίας, παραγωγή και εμπόριο έναντι φορολογίας, κρατικές παρεμβάσεις και αναδιανομή κλπ. και οι δύο έδωσαν λεπτομερείς περιγραφές της ταχείας ανάπτυξης της κρατικής εξουσίας κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα και εξήγησαν τις οικονομικά και ηθικά

επιβλαβείς τους συνέπειες. Ωστόσο, ενώ αποδείχθηκαν εξαιρετικά διορατικοί και οξυδερκείς σε αυτές τις προσπάθειες (ειδικά σε σύγκριση με τους εμπειρικούς-θετικιστές συναδέλφους τους), ούτε ο Μίτζες ούτε ο Ρόθμπαρντ έκαναν μια συστηματική απόπειρα για έρευνα ως προς την αιτία της παρακμής της κλασικής φιλελεύθερης σκέψης και του καπιταλισμού του λαισέ-φαιρ και τη συνακόλουθη άνοδο των αντικαπιταλιστικών πολιτικών ιδεολογιών και του κρατισμού κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα. Βέβαια, δε θεώρησαν τη δημοκρατία ως αιτία για αυτό. Στην πραγματικότητα, παρά την επίγνωση των οικονομικών και ηθικών ατελειών της δημοκρατίας, τόσο ο Μίτζες όσο και ο Ρόθμπαρντ είχαν αδυναμία στη δημοκρατία και είχαν την τάση να βλέπουν τη μετάβαση από τη μοναρχία στη δημοκρατία ως πρόοδο. Αντιθέτως, εγώ θα εξηγήσω την ταχεία αύξηση της κρατικής εξουσίας στο πέρασμα του 20^{ου} αιώνα για την οποία θλίβονται ο Μίτζες και ο Ρόθμπαρντ ως το συστηματικό αποτέλεσμα της δημοκρατίας και της δημοκρατικής νοοτροπίας, δηλαδή της (εσφαλμένης) πίστης στην αποτελεσματικότητα και/ή δικαιοσύνη της δημόσιας ιδιοκτησίας και της λαϊκής (πλειοψηφικής) κυριαρχίας.

Από την άλλη, με βάση αυτή τη βαθιά, «αναθεωρητική» κατανόηση της σύγχρονης ιστορίας, η παρούσα εργασία καταλήγει σε μια «καλύτερη»- ευκρινέστερη και οξύτερη κατανόηση της δημιουργικής εναλλακτικής στο δημοκρατικό καθεστώς, δηλαδή τη φυσική τάξη. Υπάρχουν λεπτομερείς εξηγήσεις σχετικά με τη λειτουργία της φυσικής τάξης, ως ένα αναρχικό κοινωνικό σύστημα με ελεύθερα χρηματοδοτούμενες ασφαλιστικές εταιρείες, οι οποίες προσφέρουν υπηρεσίες ως ανταγωνιστικοί πάροχοι νόμου και τάξης. Και υπάρχει εξίσου αναλυτική συζήτηση στρατηγικών ζητημάτων. Συγκεκριμένα, υπάρχει λεπτομερής διαπραγμάτευση ειδικά της απόσχισης και της ιδιωτικοποίησης ως τα πρωταρχικά οχήματα και μέσα για την υπέρβαση της δημοκρατίας και την εγκαθίδρυση της φυσικής τάξης.

Τέλος, με την παρούσα μελέτη επιθυμώ να προωθήσω ιδιαίτερα την παράδοση της Αυστριακής κοινωνικής θεωρίας και να συνεισφέρω στη φήμη της ως προμαχώνας της αλήθειας αλλά επίσης ως πηγή έμπνευσης, συγκίνησης και ανανέωσης. Και εξίσου αλλά πιο γενικά, επιθυμώ να προωθήσω και να συνεισφέρω στην παράδοση της μεγάλης κοινωνικής θεωρίας, που περικλείει την πολιτική οικονομία, την πολιτική φιλοσοφία και την ιστορία, περιλαμβάνοντας κανονιστικά όσο και θετικά ερωτήματα. Ένας κατάλληλος όρος για την περιγραφή αυτού του είδους της προσπάθειας μοιάζει να είναι κοινωνιολογία. Αλλά ενώ ο όρος κοινωνιολογία έχει μερικές φορές χρησιμοποιηθεί με αυτή την έννοια, κάτω από την κυρίαρχη επίδραση της εμπειρικής-θετικιστικής φιλοσοφίας ο όρος έχει λάβει ένα ολότελα διαφορετικό νόημα και υπόληψη. Σύμφωνα με το εμπειρικό δόγμα, τα κανονιστικά

ερωτήματα δεν είναι «επιστημονικά» ερωτήματα καν και δεν υπάρχει *a priori* θεωρία. Αυτή η άποψη λίγο ως πολύ κατατάσσει τη μεγάλη γενική θεωρία εξ αρχής ως «μη επιστημονική». Αντίστοιχα, αυτό που σήμερα περνιέται ως κοινωνιολογία δεν είναι απλώς ολότελα εσφαλμένο, αλλά επίσης ξεκάρφωτο και ασαφές. Σε κατηγορηματική αντίθεση, η παρούσα είναι όλα όσα ένα καλός θετικιστής ισχυρίζεται ότι μια μελέτη δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι: διεπιστημονική, θεωρητικά προσανατολισμένη, και ασχολούμενη τόσο με θετικά-εμπειρικά όσο και με κανονιστικά ερωτήματα. Ελπίζω να καταδείξω παραδειγματικά ότι αυτή είναι η σωστή προσέγγιση, όσο και η πιο ενδιαφέρουσα.

¹ Για μια θαυμάσια περίληψη των αιτίων και των συνεπειών του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου βλέπε Ralph Raico, «World War I: The Turning Point», στο: John V. Denson, *The Costs of War. America's Pyrrhic Victories* (New Brunswick: Transaction Publishers, 1999)

² Erik von Kuehnelt-Leddihn, *Leftism Revisited. From de Sade to Pol Pot* (Washington D.C.: Regnery, 1990), σ. 210· στο Wilson and Wilsonianism βλέπε περαιτέρω Murray N. Rothbard “World War I as Fulfillment: Power and the Intellectuals,” *Journal of Libertarian Studies*, Τόμος 1, τεύχος 1, 1989· Paul Gottfried, “Wilsonianism: The Legacy that Won’t Die,” *Journal of Libertarian Studies*, Τόμος 9, τεύχος 2, 1990· του ίδιου, “On Liberal and Democratic Nationhood,” *Journal of Libertarian Studies*, Τόμος 10, τεύχος 1, 1991· Robert A. Nisbet, *The Present Age* (New York: Harper&Row, 1988).

³ Βλέπε Murray N. Rothbard, “War Collectivism in World War I,” στο: Ronald Radosh & Murray N. Rothbard, εκδ., *A New History of Leviathan* (New York: E. P. Dutton & Co., 1972· Robert Higgs, *Crisis and Leviathan* (New York: Oxford University Press, 1987).

⁴ Βλέπε Francis Fukuyama, *The End of History and the Last Man* (New York: Avon Books, 1992).

⁵ Αυτός ο κατάλογος περιλαμβάνει τους Λούντβιχ Μπόλτσμμαν (Ludwig Boltzmann), Φραντς Μπρεντάνο (Franz Brentano), Ρούντολφ Κάρναπ (Rudolph Carnap), Έντμουντ Χούσερλ (Edmund Husserl), Ερνστ Μαχ (Ernst Mach), Αλέξιους Μάινονγκ (Alexius Meinong), Καρλ Πόππερ (Karl Popper), Μόριτς Σλικ (Moritz Schlick) και Λούντβιχ Βίγκενσταϊν (Ludwig Wittgenstein) μεταξύ των φιλοσόφων· Κουρτ Γκέντελ (Kurt Goedel), Χανς Χαν (Hans Hahn), Καρλ Μένγκερ (Karl Menger) και Ρίχαρντ φον Μίξες (Richard von Mises) μεταξύ των μαθηματικών· Όιγκεν φον Μπεμ-Μπαβέρκ (Eugen von Boehm-Bawerk), Γκότφριντ φον Χάμπερλερ (Gottfried von Haberler), Φρίντριχ φον Χάγιεκ (Friedrich von Hayek), Καρλ Μένγκερ (Carl Menger), Φριτς Μάχλουπ (Fritz Machlup), Λούντβιχ φον Μίξες (Ludwig von Mises), Όσκαρ Μόργκενστερν (Oskar Morgenstern), Γιόζεφ Σουμπέτερ (Joseph Schumpeter) και Φρίντριχ φον Βίξερ (Friedrich von Wieser) μεταξύ των οικονομολόγων· Ρούντολφ φον Ήερνγκ (Rudolph von Jhering), Χανς Κέλσεν (Hans Kelsen), Άντον Μένγκερ (Anton Menger) και Λόρεντς φον Στάν (Lorenz von Stein) μεταξύ των νομικών και των θεωρητικών του δικαίου· Άλφρεντ Άντλερ (Alfred Adler), Γιόζεφ Μπρόυερ (Joseph Breuer), Καρλ Μπύλερ (Karl Buehler) και Ζίγκμουντ Φρόυντ (Sigmund Freud) μεταξύ των ψυχολόγων· Μαξ Άντλερ (Max Adler), Όττο Μπάουερ (Otto Bauer), Έγκον Φρίντελ (Egon Friedell), Χάινριχ Φρίντγιουνγκ (Heinrich Friedjung), Πάουλ Λάτσαρσφελντ (Paul Lazarsfeld), Γκούσταφ Ράτσηνχοφερ (Gustav Ratzenhofer) και Άλφρεντ Συτς (Alfred Schuetz) μεταξύ των ιστορικών και κοινωνιολόγων· Χέρμαν Μπροχ (Hermann Broch), Φραντς Γκριλπάρτσερ (Franz Grillparzer), Χούγκο φον Χόφμανσταλ (Hugo von Hofmannsthal), Καρλ Κράους (Karl Kraus), Φριτς Μάουτνερ (Fritz Mauthner), Ρόμπερτ Μουζίλ (Robert Musil), Άρτουρ Σνίτσελ (Arthur Schnitzler), Γκέοργκ Τρακλ (Georg Trakl), Όττο Βάινινγκερ (Otto Weininger) και Στέφαν Τσβάιχ (Stefan Zweig) μεταξύ των συγγραφέων και των κριτικών

λογοτεχνίας: Γκούσταφ Κλιμτ (Gustav Klimt), Όσκαρ Κοκόσκα (Oskar Kokoschka), Άντολφ Λως (Adolf Loos) και Έγκον Σίλε (Egon Schiele) μεταξύ των καλλιτεχνών και των αρχιτεκτόνων· και Άλμπαν Μπεργκ (Alban Berg), Γιόχανες Μπραμς (Johannes Brahms), Άντον Μπρούκνερ (Anton Bruckner), Φραντς Λέαρ (Franz Lehar), Γκούσταφ Μάλερ (Gustav Mahler), Άρνολντ Σούνμπεργκ (Arnold Schoenberg), Γιόχαν Στράους (Johann Strauss), Άντον φον Βέμπερν (Anton von Webern) και Χούγκο Βολφ (Hugo Wolf) μεταξύ των συνθετών.

⁶ Βλέπε Allan Janik & Stephen Toulmin, *Wittgenstein's Vienna* (New York: Simon & Schuster, 1973)· William M. Johnston, *The Austrian Mind. An Intellectual and Social History 1848-1938* (Berkeley: University of California Press, 1972)· Carl E. Schorske, *Fin-de-Siecle Vienna: Politics and Culture* (New York: Random House, 1981).

⁷ Για μια σύγχρονη συλλογή παραδειγμάτων «αντιγεγονικής ιστορίας» βλέπε Niall Ferguson, εκδ., *Virtual History, Alternatives and Counterfactuals* (New York: Basic Books, 1999).

⁸ Για τη σχέση μεταξύ κομμουνισμού και της ανόδου του φασισμού και του εθνικοσοσιαλισμού βλέπε Ralph Raico «Mises on Fascism, Democracy, and Other Questions,” *Journal of Libertarian Studies*, Τόμος 12, τεύχος 1, 1996· Ernst Nolte, *Der europäische Bürgerkrieg, 1917-1945. Nationalsozialismus und Bolschewismus* (Berlin: Propyläen, 1987).

⁹ Ένας καθεστωτικός σαν τον George F. Kennan, με γραπτό του το 1951, έφτασε να παραδεχτεί: «Παρ’ όλα αυτά, σήμερα, αν κάποιου του προσφερόταν η ευκαιρία να έχει ξανά τη Γερμανία του 1913, μια Γερμανία που κυβερνάται από συντηρητικούς αλλά σχετικά μετριοπαθείς ανθρώπους, χωρίς καθόλου Ναζί και Κομμουνιστές, μια ακμαία Γερμανία, ενωμένη και χωρίς κατοχή, γεμάτη ενέργεια και αυτοπεποίθηση, ικανή να παίζει ξανά το ρόλο της στην εξισορρόπηση της ρωσικής ισχύος στην Ευρώπη – λοιπόν, θα υπήρχαν αντιρρήσεις σε αυτό από κάποιες πλευρές και δε θα έκανε τους πάντες ευτυχισμένους· αλλά από πολλές απόψεις δε θα ήταν τόσο άσχημα, σε σύγκριση με τα προβλήματα του σήμερα. Τώρα, σκεφτείτε τι σημαίνει αυτό. Όταν λογαριάζει κανείς το συνολικό αποτέλεσμα των δύο πολέμων, σε σχέση με τους φαινομενικά αντικειμενικούς τους στόχους, βρίσκει ότι αν υπήρξε οποιοδήποτε όφελος, αυτό είναι πολύ δύσκολο να προσδιοριστεί.» *American Diplomacy 1900-1950* (Chicago: University of Chicago Press, 1951), σσ. 55-56.

¹⁰ Βλέπε για αυτό το ζήτημα Ludwig von Mises, *Theory and History. An Interpretation of Social and Economic Evolution* (Auburn, AL: Ludwig von Mises Institute, 1985)· του ιδίου, *The Ultimate Foundation of Economic Science. An Essay on Method* (Kansas City: Sheed Andrews & McMeel, 1978)· Hans-Hermann Hoppe, *Kritik der kausalwissenschaftlicher Sozialforschung. Untersuchungen zur Grundlegung von Soziologie und Oekonomie* (Opladen: Westdeutscher Verlag, 1983)· του ιδίου, *Economic Science and the Austrian Method* (Auburn, AL: Ludwig von Mises Institute, 1995).

¹¹ Βλέπε Bran Blanshard, *Reason and Analysis* (LaSalle: Open Court, 1964)· επίσης Arthur Pap, *Semantics and Necessary Truth* (New Haven: Yale University Press, 1958)· Saul Kripke, “Naming and Necessity,” στο: Donald Davidson & Gilbert Harman, εκδ., *Semantics of Natural Language* (New York: Reidel, 1972)· Paul Lorenzen, *Methodisches Denken* (Frankfurt/M.: Suhrkamp, 1968).

¹² Ακόμα και ένας «καλός εμπειριστής» θα παραδεχόταν ότι, σύμφωνα με το δικό του δόγμα, του είναι αδύνατο να γνωρίζει *a priori* αν τα *a priori* θεωρήματα ισχύουν και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για αποφάσεις μεταξύ ασυμβίβαστων εξηγήσεων μιας και της αυτής δέσμης ιστορικών δεδομένων· ως εκ τούτου, θα πρέπει να τηρήσει μια στάση αναμονής και ελέγχου και σε αυτή την περίπτωση.

¹³ Προς αποφυγήν παρερμηνειών: Το να πει κάποιος ότι κάτι είναι «αναγκαίο» (και μπορεί να αναγνωριστεί ως τέτοιο “*a priori*”), δε σημαίνει ότι είναι αλάθητος. Οι μαθηματικοί και λογικοί, επίσης, ισχυρίζονται ότι ασχολούνται με αναγκαίες σχέσεις και παρά ταύτα δεν ισχυρίζονται ότι έχουν το αλάθητο. Ωστόσο, αυτό που ισχυριζόμαστε είναι ότι για να διαψευστεί μια *θεωρητική* πρόταση (σε αντιδιαστολή με μια υποθετική) απαιτείται κάποιο *άλλο*, ακόμα πιο θεμελιώδες θεωρητικό επιχείρημα, ακριβώς όπως απαιτείται κάποια *άλλη* μαθηματική ή λογική απόδειξη ή επιχείρημα (και όχι «εμπειρική ένδειξη») για να διαψευστεί ένα μαθηματικό ή λογικό θεώρημα.

¹⁴ Βλέπε Murray N. Rothbard, *Economic Thought Before Adam Smith. An Austrian Perspective on the History of Economic Thought* (Aldershot, UK: Edward Elgar, 1995)· του ιδίου, *Classical Economics. An Austrian Perspective on the History of Economic Thought* (Aldershot, UK: Edward Elgar, 1995)· επίσης Randall Holcombe, εκδ., *Fifteen Great Austrian Economists* (Auburn, AL: Ludwig von Mises Institute, 1999).

¹⁵ Ludwig von Mises, *Human Action. A Treatise on Economics* (Auburn, AL: Ludwig von Mises Institute, 1999 [1949])· Murray N. Rothbard, *Man, Economy and State. A Treatise on Economic Principles* (Auburn, AL: Ludwig von Mises Institute, 1993 [1962]).